

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Bakalářská diplomová práce

Radikál ŠKEBLE a OKO

Radical SHELL and EYE

Nina Cimbálníková

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. David Uher, PhD.

OLOMOUC 2012

Kopie zadání bakalářské práce

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité zdroje a literární prameny.

V Olomouci dne: 20.4.2012

Podpis:

Děkuji vedoucímu bakalářské diplomové práce Mgr. Davidu Uhrovi, PhD.
za trpělivost a cenné rady, bez kterých by tato práce nevznikla.

Obsah

Obsah	5
Seznam zkratk	6
Ediční poznámka.....	7
Úvod.....	8
1 Vývoj čínského znakového písma	10
2 Radikál ŠKEBLE	17
2.1 Význam radikálu ŠKEBLE v čínské kultuře	17
2.2 Korpus radikálu ŠKEBLE.....	18
3 Radikál OKO	25
3.1 Význam radikálu OKO v čínské kultuře.....	25
3.2 Korpus radikálu OKO	25
4 Radikál VIDĚT	33
4.1 Korpus radikálu VIDĚT.....	33
5 Radikál SÍŤ	35
5.1 Význam radikálu SÍŤ v čínské kultuře	35
5.2 Korpus radikálu SÍŤ.....	35
6 Analýza zpracovaných znaků	38
6.1 Analýza etymologická	38
6.2 Analýza grafická	39
6.3 Analýza sémantická	41
6.4 Analýza fonologická	42
Závěr	45
Anotace	47
Annotation.....	48
Seznam použité literatury	49
Seznam tabulek	51

Seznam zkratk

<F> = fonogram

<I> = ideogram

<S> = symbol

<P> = piktogram

<V_f> = fonetický výpůjčka

<fon.> = fonetikum

R = radikál

[] uvádí přepis daného znaku do transkripce pinyin

() uvádí tradiční formu znaku

Ediční poznámka

V korpusové části práce uvádím zjednodušené znaky bez závorek, pokud existuje tradiční forma daného znaku, je uvedena v kulatých závorkách. Pro lepší orientaci v korpusu je v hranatých závorkách uveden transkripční přepis znaků. V celé práci používám čínskou transkripci pinyin.

Několik znaků se mi nepodařilo získat v elektronické podobě, jsou tedy do práce vepsány ručně.

Úvod

Cílem této práce je analýza části čínského znakového písma. Původně se mělo jednat o analýzu znaků pouze s radikálem ŠKEBLE a OKO. Nakonec jsou ale v této práci zpracovány i radikály VIDĚT a SÍŤ. Radikál ŠKEBLE jsem si pro svou práci vybrala, protože se vyskytuje ve výrazech tematicky spojených s ekonomickými jevy, které jsou předmětem mého dalšího studia. Ale jelikož bylo náročné najít další radikál, který by se do mé práce hodil jak tematicky tak rozsahově, zvolila jsem radikál OKO na základě grafické podobnosti těchto radikálů. Protože byl rozsah korpusu znaků těchto dvou radikálů příliš malý na to, abych mohla provést závěrečnou analýzu, na základě grafické a sémantické podobnosti jsem do své práce přidala radikály VIDĚT a SÍŤ.

První částí práce je obecný úvod do historie a vývoje čínského znakového písma. Tento oddíl také obsahuje stručnou charakteristiku šesti základních kategorií, do kterých znaky řadíme podle způsobu jejich vzniku. Jsou v něm také vysvětleny termíny, se kterými se budeme v práci setkávat, a blíže jsou popsány fonogramy, které tvoří většinu současných znaků. Před samotným zpracováním jednotlivých znaků je zde popsán význam vybraných radikálů v kontextu čínské kultury, jejich původ a symbolika. Tato teoretická část se z velké části opírá o prostudovanou literaturu.

Následuje korpus znaků obsahující zvolené radikály. Relevantní znaky jsou vybrány a seřazeny podle slovníku *Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典 – Slovníku moderní čínštiny*. Jsou uvedeny ve zjednodušené formě a pokud má daný znak i nezjednodušenou formu, je uvedena také. Dále je uveden transkripční přepis, zařazení znaku do jedné ze znakových kategorií a překlad do češtiny. Pro zjištění etymologie znaků jsem využívala zejména internetový slovník *www.yellowbridge.com*, popř. *www.zhongwen.com* a etymologické slovníky *Evolutionary illustration of chinese characters* a *Analysis of chinese characters*.

Po zpracování souboru znaků, které obsahují vybrané radikály, jsem mohla začít s jejich analýzou. Analyzovala jsem je z pohledu etymologie, kdy zkoumám poměrné zastoupení znaků v jednotlivých kategoriích. Následuje rozbor grafiky, kde se zaměřuji na postavení radikálu ve znakovém poli, a sémantiky, který nám

ukáže, jak radikál významově ovlivňuje celý znak. A protože převážnou většinu zpracovaných znaků tvoří fonogramy, následuje analýza fonologická, která zjišťuje, jak fonetikum ovlivňuje čtení celého znaku a do jaké míry se výslovnosti shodují.

1 Vývoj čínského znakového písma

Je známo, že čínské znakové písmo je jedním z nejstarších písem světa. Než ovšem dostalo takovou podobu, v jaké jej známe v dnešní době, muselo projít dlouhým časovým a velice složitým vývojem. Odborníci se domnívají, že čínské písmo není výtvozem jednotlivce, nýbrž že se vyvíjelo postupně a na jeho vzniku se podílelo několik generací. (VOCHALA, 1989: 10) Během dlouhé doby čínské písmo prošlo rozsáhlými změnami a úpravami. Důkazem toho mohou být písemné texty, které se zachovaly z dávných dob, v porovnání s texty, které vznikají v dnešní době. Dalo by se říci, že téměř každý znak prošel nějakým svým vývojem.

Abych mohla začít analyzovat vývoj a současnou podobu čínského písma, měla bych nejdříve přiblížit termín „písmo“ obecně. *„Písmo definujeme jako soustavu grafických značek, které původně vznikly jako piktogramy. V širokém rozsahu svých funkcí však tento piktografický charakter postupně ztratily. Mnohé z těchto grafických značek totiž začaly označovat i významově jiná slova daného jazyka, než byl původní zobrazovaný předmět.“* (ŠVARNÝ, 1980: 141) Tímto procesem, kdy značky písma začaly vyjadřovat spíše slova určitého jazyka a přestávaly být jen piktogramy, ztrácely svůj vnější zobrazovací charakter a stávaly se víceméně schematickými grafickými symboly. Právě čínské písmo je tomuto jevu dobrým příkladem. Důkazem jsou nejstarší čínské nápisy, které byly nalezeny na zvířecích kostech a želvích krunýřích. Na kostech je napsána otázka i s odpovědí, která byla stanovena na základě puklin a jejich interpretace. Svými tvary se tyto značky příliš neliší od značek a nápisů na rituálních bronzových nádobách, které vznikaly až o tisíc let později. (ŠVARNÝ, 1980: 141-142)

Značky každého původního písma jsou psány v určitém jazyce, o kterém nám podávají jisté informace jak o obsahu, který zaznamenávají, tak i o daném jazyce. Čínské znakové písmo nebo čínské znaky jsou u nás vžitým označením pro grafické symboly, jichž se po dlouhá staletí užívá k zaznamenávání čínského jazyka. Podle pověsti údajně vytvořil toto písmo Cāng Jié, který žil v době panování bájného Žlutého císaře asi před 5 000 lety. Měl postavení císařova dvorního rádce. V pramenech pocházejících z roku 100 n. l. se říká, že měl Cāng

Jié čtyři oči a podnět pro vytvoření čínského písma mu daly stopy ptáků a zvířat. (VOCHALA, 1989: 9) Jiná pověst zase říká, že když Cāng Jié vymyslel čínské písmo, duchové a démoni skučeli celou noc. Do současnosti se jeho jméno zachovalo jako označení jedné z metod zápisu čínských znaků na počítači. (KANE, 2009: 38)

Čínské znakové písmo, které podle archeologických nálezů vzniklo v první polovině druhého tisíciletí před naším letopočtem, patří společně s písmem egyptským a sumerským do skupiny původních písem. Avšak podle Švarného článku je čínské písmo jediné starověké původní písmo, které se zachovalo do současnosti. Důvodem může být jeho struktura, která vyhovovala, a do značné míry vyhovuje i dnes, charakteru čínského jazyka. I když značná těžkopádnost, která je typická pro původní písma, neodpovídá požadavkům moderní doby. Důkazem toho jsou reformy čínského písma, které probíhají již od poloviny padesátých let. Nabízí se možnost, že od své původní formy ustoupí i čínské písmo a začne využívat určitou formu hláskového písma. Latinka už byla sice oficiálně přijata, ale zatím pouze jako pomocný prostředek pro zaznamenávání výslovnosti znaků. (ŠVARNÝ, 1980: 141 – 143)

Švarný také uvádí, že obrázkové značky prvotních písem mají od počátku trojí funkci. První z nich je funkce ideografická, která přímo navazuje na původní piktografický charakter. „Značka nebo kombinace značek označuje slovo, jehož ideu konkrétně znázorňuje nebo jehož význam a daným obrázkem nebo kombinací nějak logicky souvisí.“ (ŠVARNÝ, 1980: 144) Značky se rozvíjí v takovém směru, kdy jedna z nich označuje i více významově sice blízkých, avšak foneticky zcela rozdílných a etymologicky nepříbuzných slov. Takovéto rozšíření významu ideogramu je potom označováno jako ideografická výpůjčka.

Druhou funkcí obrázkových značek je potom funkce foneticko-zástupná. „Značka neoznačuje již jen slovo či slova, jež původní piktogram zobrazuje nebo nějak naznačuje, ale také slovo nebo slova, jež s původní značkou jako piktogramem již významově nijak nesouvisí, ale znějí stejně či zpravidla jen podobně.“ (ŠVARNÝ, 1980: 144) Na základě této funkce bylo možno použít piktografických značek, které již existovaly, pro slova pouze gramatického nebo abstraktního významu. Tato funkce má velký význam, díky ní se totiž původní piktogramy dostávají do bezprostředního vztahu i k mluveným slovům jazyka.

Na základě foneticko-zástupné funkce značek se postupně vyvinula funkce čistě fonetická. V čínském písmu vznikají komplexy značek, ve kterých dochází k dělení funkcí. „*Určitým značkám komplexu je přidělena úloha naznačovateli výslovnosti, kdežto jiné značky komplexu mají jen úlohu čistě ideografických naznačovateli významu, jsou němé a nazýváme je determinativy.*“ (ŠVARNÝ, 1980: 145) Původní písma obě funkce kombinují, fonetické značky totiž znění slov ještě nezachycovaly úplně přesně. Další vývoj čínského písma se týkal především omezování prvotní ideografické funkce značek a zdokonalování jejich funkce čistě fonetické. (ŠVARNÝ, 1980: 143 – 150)

V analýze znaků, která bude následovat v praktické části této práce, budu provádět rozbor vybraných znaků z pohledu jejich vzniku zařazením do jedné ze šesti základních kategorií. Proto by na tomto místě bylo vhodné tyto kategorie znaků definovat.

Tradiční analýza znaků byla založena na tzv. „šesti kategoriích“, které pocházejí z knihy *说文解字 Shuo Wen Jie Zi – Výklad významu základních a vysvětlení struktury složených znaků* od 许慎 Xu Shena. (KANE, 2009: 39) Jednotlivé kategorie jsou:

1. Piktogramy: 象形 xiàngxíng („podobný tvar“) tvoří významnou část nejčastěji používaných znaků. Piktogramy byly původně obrázky, grafika znaku si dodnes ponechala souvislost a podobnost s původní podobou znaku. Jejich obrázkový charakter je patrný z nápisů na kostech a bronzech. Znázorňují konkrétní předmět, který vyjadřuje buď slovo, nebo celou větu, např. průběh při lovu zvěře. Díky své podobě je tedy srozumitelný každému bez ohledu na jazyk, kterým mluví. Příklady mohou být: rén 人 člověk, zobrazující nakročenou lidskou postavu z profilu, shān 山 hora, znázorňující tři horské vrcholy, jǐng 井 studna při pohledu shůry nebo kǒu 口 ústa. S několika piktogramy se můžeme setkat i v dnešní době, jsou to např. panenky na dveřích toalety nebo některé dopravní značky.

2. Symboly: 指事 zhǐshì („ukazovat na věci“) jsou znaky, u kterých také lze dokázat a vysvětlit souvislost mezi původním významem a grafickou podobou. Symboly připojením nesamostatné značky k piktogramu odkazují k abstraktům. Je to např. shàng 上 nahoře, xià 下 dole, zhōng 中 uprostřed nebo běn 本 kořen

stromu, složený z determinativu mù 木 strom, v jehož dolní části je vodorovným tahem vyznačeno, kterou část stromu máme na mysli. Do této skupiny patří i číslovky.

3. Ideogramy: 会意 huìyì („spojené významy“) patří do kategorie odvozených znaků. Ideogramy nesou bohatší myšlenku než piktogramy. Obsahují více prvků, které se skládají a tím vzniká výsledný význam znaku. Např. cóng 从 následovat, složený ze dvou lidských postav, přičemž jedna následuje druhou, jiā 家 domov, složený z determinativu shǐ 豕 prase pod mián 宀 střechou.

4. Fonogramy: 形声 xíngshēng („forma a zvuk“) také patří do skupiny odvozených znaků a jsou nejpočetnější kategorií. Znaky označené jako fonogramy jsou složeny ze dvou částí, a to z determinativu, který odkazuje na jejich význam, a fonetika, které určuje jejich výslovnost. V době vzniku nových znaků byly fonogramy neobyčejně produktivní. Bylo totiž možné vytvořit naráz jakékoli množství znaků. Např. v době Šang tvořily fonetické složeniny pouze asi 30 %, ale už od té doby jejich počet stále rostl a dnes tvoří fonogramy více než 80 % celkového počtu znaků. Příkladem fonogramu je např. lí 李 švestka s determinativem mù 木 strom a fonetikem zǐ 子. Nebo cí 词 slovo s determinativem yán 言 slovo a fonetikem sī 司.

5. Výpůjčky: 假借 jiǎjiè („vypůjčit“) dávají nový význam k již existujícím významům znaků. Tento význam ale nevychází ze struktury znaků. „Výpůjčky mohou být existujícího piktogramu, symbolu, ideogramu či fonogramu, kterého bylo použito k zápisu jiného významu pouze na základě jejich stejného nebo podobného znění.“ (KUČERA, 2005: xiv-xv) Příkladem je qī 七 sedm, původně symbol řezat, dnes zapisováno znakem qiē 切; xī 西 západ, původně piktogram loket, dnes zapisováno znakem qī 栖 nebo běi 北 sever, původně ideogram záda, dvě postavy, které jsou k sobě obráceny zády, je dnes zapisován znakem bèi 背. (KUČERA, 2005: xiv-xv; KANE, 2009: 42)

6. Variety: 转注 zhuǎnzhù („otočit a odvodit“) obsahují velmi malé množství znaků. Navíc existují jisté pochybnosti, co touto kategorií autor Xu Shen myslel. Patří sem např. kǎo 考 zesnulý otec (zastarale) lǎo 老 starý. U těchto

znaků došlo k přeměně ve znaky jiné, a to náhradou části znaku odlišným prvkem. (KANE, 2009: 40; VOCHALA, 1989: 15-16)

Toto tradiční dělení čínských znaků do šesti kategorií odráží základní principy tvoření nových znaků ve vývoji čínského znakového písma. Avšak existuje několik znaků, které nelze zařadit do žádné z těchto kategorií. Během tohoto vývoje dochází ke zjednodušování a formalizaci tvaru znaků a tím i k postupnému zastírání jejich piktografické podoby.

„Struktura výkladu čtyř hlavních kategorií (piktogramy, symboly, ideogramy, fonogramy) je obdobná. Nejprve je vykládaný znak uveden ve své zjednodušené podobě v normativním stylu. V některých případech je nejprve uveden znak nezjednodušený, na jehož základě je etymologie snáze vyložitelná, a zjednodušený znak je uveden následně. Výklad každého takového znaku je pak tvořen dvěma částmi – z původního významu znaku a z popisu jeho struktury.“ (KUČERA, 2005: xv)

Do těchto kategorií jsou znaky řazeny podle prvků, které obsahují, a na základě jejich analýzy. Znaky, které jsou tvořeny jen jedním prvkem, nazýváme znaky základní. Ty jsou ale v systému čínského znakového písma minoritní. Ostatní znaky tvořené více prvky jsou potom znaky odvozené.

„Užití prvků ve znacích není nahodilé, obecně řečeno by mělo být možné vysledovat souvislost mezi grafickou podobou znaku a jeho významem. Kvůli četným reformám byla ale grafika některých znaků změněna natolik, že lze tuto spojitost dnes stěží vysvětlit. Nicméně u většiny znaků je tato souvislost s původním významem doložitelná.“ (KUČERA 2005: xiv)

Je obecně známo, a následující analýza to jen potvrzuje, že největší zastoupení z uvedených kategorií mají fonogramy. Proto by bylo vhodné dát prostor pro bližší určení tohoto pojmu. Fonogram se obvykle skládá ze dvou složek, a to z radikálu, který určuje význam znaku, a z fonetika, které určuje způsob, jak se znak bude číst. Různé zdroje uvádí, že fonetik v běžně užívaných znacích činí necelý tisíc. Ve funkci fonetik nejčastěji vystupují grafemické jednotky, které vystupují i jako samostatné znaky. Samozřejmě existují i případy, kdy fonetikum jako samostatný znak nevystupuje nebo se již nepoužívá.

Ačkoliv se to oproti ostatním kategoriím nemusí zdát, je i kategorie fonogramů poměrně komplikovaná. Vyplývá to z toho, že znaky se stejným fonetikem a různými radikály sice zpravidla označují různé jazykové jednotky, ale existují i případy, kdy tyto znaky jsou pouze heterografickým označením téže jazykové jednotky. Obdobný problém nastává v případech, kdy znaky mají stejný radikál a různá fonetika. (VOCHALA, 1989: 39-41)

Jelikož by moje práce měla být analýzou vybraných radikálů, ráda bych před analýzou samotnou blíže uvedla pojem „radikál“.

V současné době se používá 214 radikálů, z nichž velká část tvoří významově klasifikační složku fonogramů. Většina z nich vystupuje i jako samostatné znaky. Ve zdrojích je uvedeno, že asi jedna šestina z celkového počtu radikálů se dnes jako samostatné znaky nevyskytuje, mají archaickou formu nebo označují jazykové jednotky užívané pouze ve staré čínštině. Ty ostatní jsou ale velmi běžné a jejich významová funkce je velmi výrazná. Mezi ně patří i radikály, jež jsou předmětem této práce. Nemalá část radikálů ve znacích vystupuje ve dvou nebo i více variantních podobách, které se více či méně odchyľují od základní podoby. Užití této variantní podoby zpravidla závisí na pozici radikálu v grafické struktuře znaku. Některé radikály, právě např. radikál OKO se staly homografickými. V horní pozici v grafické struktuře mají s radikálem SÍŤ stejnou podobu (např. ve znacích 睪 *vyhlížet*, kde je radikál OKO, a 罒 *stříška*, kde je radikál SÍŤ). (VOCHALA, 1989: 39-41)

„V odborné literatuře se setkáváme s různými pojmy spojenými právě s pojmem radikál. Je to např. kořen, klíč nebo klasifikátor. Pojem radikál vyhradzujeme grafickému elementu, pod nímž je znak řazen ve slovníku, ale vlivem nepochopení jeho etymologie nemusí nutně souviset s významem znaku. Kořen chápeme jako pojem vlastní spíše morfologii než gramatologii. Klíč je v tomto smyslu rusismus. Dalším pojmem je klasifikátor, který je identický s významem determinativ.“ (KUČERA, 2005: xv)

Radikál, v následujícím významu lépe determinativ, je znak, jenž byl k jinému znaku připojen jakožto jeho strukturní složka. Svým významem naznačoval, k jakému významovému okruhu dané slovo patří. S touto složkou se setkáváme zejména u fonogramů, kde je vedle fonetika tato část znaků

označována jako *významová složka* (nebo *klasifikátor*). A právě přidáním determinativu byl odstraňován nedostatek čínského znakového písma, kterým byl vznik homogramů¹. Ty totiž způsobily snížení distinktivnosti některých znaků v jejich označovací funkci. Zařazením znaků do významových skupin byla zajištěna lepší orientace v čínském znakovém písmu. (VOCHALA, 1989: 13)

¹ „Pro grafické zachycení jednotlivých slov nebyly vždy vytvářeny nové znaky; někdy se pro určité slovo užilo již existujícího znaku, zpravidla takového, který naznačoval stejně nebo podobně znějící slovo.“ (VOCHALA, 1989: 12)

2 Radikál ŠKEBLE

2.1 Význam radikálu ŠKEBLE v čínské kultuře

Radikál ŠKEBLE je v současnosti využíván zejména v ekonomických termínech. Většinou ve významu spojeném s placením, výší cen, bohatstvím nebo nějakým druhem obchodování.

V historii si nerovnoměrný výskyt užitečných surovin v Číně vynutil různé formy jejich výměny. Aby bylo možno suroviny nebo výrobky vyměnit či získat, bylo třeba rozvíjet nejen dopravní prostředky, ale musel být stanoven všeobecně uznávaný ekvivalent, jenž by byl směnitelný za všechno zboží – peníze. Ještě než mohly vzniknout kovové mince, měly funkci peněz mušle kauri. Tuto skutečnost dokazuje nápis na bronzové nádobě z doby kolem druhého tisíciletí př. n. l. „*Stejně tak v Knize dokumentů, starém díle čínské literatury, je obsažena stať o tehdejší obchodu. Některé zboží bylo dováženo z daleka a bylo označováno jako poplatky dané země. Uvádějí se např.: dřevo a bambus jako stavební materiál, sůl, kovy a měď, hedvábí, kožešiny atp. Zejména pak právě mušle, které sloužily jako platidlo. Kromě nich samozřejmě funkci peněz plnily i jiné předměty. Byly to např. hedvábné látky, nefrit či jadeit a bronzové předměty.*“ (BÖTTGER, 1984: 83) Mušle kauri byly asi centimetr dlouhé, s tvrdým lesklým povrchem a ústy se zvlňeným okrajem. V porovnání s ostatními druhy mušlí byly docela obyčejné, takže lze těžko chápat, proč byly tak přitažlivé, aby sloužily jako platidlo. Zdroje uvádějí, že možným vysvětlením je, že ve vnitrozemí byly vzácné, nebo proto, že jejich otvor připomíná ženské pohlaví, kterému byl dáván magický význam v různých částech světa. „*Např. v Africe mušle kauri přináší štěstí, ochraňují děti, ženy, koně a jiný cenný majetek před „zlými pohledy“. Jsou spojené s plodností, rozením i smrtí.*“ (LINDQVISTOVÁ, 2010: 157) Podobné chápání významu mušle bylo nejspíš i v Číně. Obrázky mušlí jsou stále nalézány na neolitických hliněných nádobách a byly umístovány v hrobech. Zdobily helmy pěšáků, byly připnuté na uzdách koní panovníka. A právě mrtví panovníci byly pohřbíváni s tisíci mušlí, některé byly dokonce vkládány panovníkovy do rukou nebo úst.

Jak uvádí různé zdroje, poptávka po mušlích se postupně zvyšovala, až byla větší, než bylo možno uspokojit. Tak se začaly vyrábět přesné napodobeniny z kostí nebo bronzu. Ačkoliv byly tyto napodobeniny velice věrné, zvlněné části byly zobrazeny pouze jako několik horizontálních vrypů. A právě ty se objevují i na konečné podobě znaku.

Podle dochovaných záznamů přetrvaly mušle ve funkci platidla v jižní a jihozápadní Číně až do poloviny 17. století. Postupem času se ale v rozvinutějších částech Číny přestaly pravé mušle i jejich napodobeniny používat. Začaly totiž vznikat první čínské mince – bronzové miniatury spotřebních předmětů jako nože, srpy nebo třeba motyky, jež se nakonec vyvinuly v tradiční kulaté mince a postupně tak nahradily mušle ve funkci platidla. (LINDQVISTOVÁ, 2010: 157-158; BÖTTGER, 1984: 83-86)

2.2 Korpus radikálu ŠKEBLE

贝 (貝) [bèi] – <P>; vyobrazení škeble, která byla ve staré Číně používána jako platidlo; *1.škeble, 2.platidlo, 3.měna*

二画:

贞 (貞) [zhēn] – <I>; R 贝, původně věšební deska 鼎, později přidána složka 卜;
1.čestný, cudný, 2.čistý, ryzí, 3.oddaný

则 (則) [zé] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 刂 dāo; *standard, norma, pravidlo*

负 (負) [fù] – <I>; R 贝 nese význam majetkové soběstačnosti či nezávislosti bohatého muže, kterého zastupuje horní složka znaku 人;
1.naložit, 2.nést břímě, 3.rameno

员 (員) [yuán] – <I>; R 贝 a prvek 亼 soukromý; 1.člen, 2.zaměstnanec,
personál

三画:

贡 (貢) [gòng] – <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 工 gōng; 1.tribut, 2.dar, 3.daň

[suǒ] – vyskytuje se v názvu Suonaihai

员 (員) [yuán] – <V_f>, původní forma znaku 圓 yuán; wéi 讠 bylo přidáno
později; *člověk v nějaké pozici (při práci, studiu); zaměstnanec*

财 (財) [cái] – <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 才 cái; *obecný výraz pro peníze,*
majetek

[yí] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 也; *hýbat se, přesouvat se;*

[yì] – *překrývat se, opakovat se, duplikovat*

员 (員) [xi] – <F>; R 贝 a <fon.> 尸 shī; 1.obrovský, 2.silný

四画:

责 (責) [zé] – <P>; původně nůž 刀 a deska 鼎, původní význam byl psát (vyrývat)
znaky, pravidla pro bud. generace; 1.povinnost, odpovědnost,
2.žádat, 3.kárat

贤 (賢) [xián] – <P>; předkládá oko a zdatnou, způsobilou ruku, byl chápán ve
významu *otrok, těžká práce*, původně *dobrý, milý*, ale také
unavený, přepracovaný, později byl přidán radikál škeble
k naznačení bohatství; 1.počestný, 2.být hoden, 3.být schopen

败 (敗) [bài] – <I>; bušení, bití 攴, které má za následek zničení škeble 贝, která
představuje bohatství; 1.porazit, i být poražen, 2.ztráta

账 (賬, 帳 **varianta**) [zhàng] – <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 长 cháng; 1.účet,

2.dluh, 3.kryt, obal

贩 (販) [fàn] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 反 fǎn; 1.podomní obchod,

2.překupnictví

贬 (貶) [biǎn] – <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 乏 fá; 1.snižovat, 2.znehodnocovat

购 (購) [gòu] – <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 勾 gōu; 1.koupit, 2.získat, 3.najmout

贮 (貯) [zhù] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 宁 zhù; 1.prodejna, 2.(dělat) zásoby,

nechat stranou

货 (貨) [huò] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 化 huà; 1.zboží, 2.peníze, měna

质 (質) [zhí] - <F>; R 贝 s <fon.> 十 shí; 1.vlastnost, 2.kvalita, 3.materiál, hmota

贪 (貪) [tān] – <I> první složka znaku 今 nese význam *dnešní*, složka 贝

znamená *měna, peníze*; 1.být chamtivý, 2.dychtit po něčem,

3.uplácet

贫 (貧) [pín] – <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 分 fēn; 1.chudý, 2.nedostatečný,

3.postrádat

贯 (貫) [guàn] – <P>; původní grafém zobrazoval proutek nebo lano, které se

proplétalo nějakým objektem. Prvotní význam byl tedy *proplétat*.

Později byl přidán radikál 贝 škeble – mušle kauri navázané na

šňůrce; *spojit, provázat, propíchnout*

五画:

貳 (貳, 式 **varianta**) [èr] – <I>; R 贝, složka 弋 yì (chytit) a 二 èr (dva); vyšší

označení pro číslo dva

贲 (贲) [bì, bēn] - <I>; R 贝 a složka 卉 huì, která je obecným výrazem pro rostliny; *1.energický; 2.zářivý, 3.ozdobit, zkrášlit*

贲 (贲) [shì] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 世 shì; *1.půjčit (si), 2.omluva, milost*

贵 (貴) [guì] - <I>; R 贝 a složka 虫 kuī - obraz koše, koš plný škeblí má velkou hodnotu; *1.drahý; 2.vznešený, vzácný*

贱 (賤) [jiàn] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 戈 jiān; *1.průměrný, nízký, 2.levný*

贴 (貼, 帖 **varianta**) [tiē] - <I>; R 贝, druhá složka 占 zhān nese význam božský nebo pozorovat někoho; *1.připojit (se), slepit, 2.lpět na něčem, 3.náležet*

贖 (贖) [kuàng] - R 贝 a složka 兄 xiōng (starší bratr); *1.dát, půjčit, 2.příspěvek*

贻 (貽) [yí] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 台 yí; *1.darovat, 2. odkázat*

贷 (貸) [dài] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 代 dài; *1.půjčit (si), půjčka*

贸 (貿) [mào] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 卯 mǎo; *1.obchod, 2.směňovat zboží*

费 (費) [fèi] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 弗 fú; *1.výdaje, 2.poplatky, jízdné, 3.neúsporný*

贺 (賀) [hè] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 加 hè; *1.gratulovat, 2.poslat dar*

六画:

贄 (贄) [zhì] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 执 zhí; *darovat, dar*

贾 (賈) [gǔ] - <I>; R 贝 vyjadřuje bohatství a složka 𠄎 xǐ příkrývku, ideogram obchodníka, který má cenné věci pod příkrývkou; *1.obchod, nákup, 2.obchodník, (3.varianta jiǎ se vyskytuje jako příjmení)*

贙 (贙) [zī] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 此 cǐ; *1.majetek, 2.bohatství, 3.zdroje*

贼 (賊, 賅 **varianta**) [zéi] - <I> ; R 贝, složky 人 člověk a 戈 halapartna; pův.

lidská ruka se zbraní, která ničí, rozbíjí; 1.zloděj, zrádce;
2.nečestný, podvodný; 3.zabít někoho

贿 (賄) [huì] - <I>; R 贝 a složka 有 yǒu - ve významu mít, moci existovat;

1.úplatek, 2.ekonomický majetek, bohatství

赂 (賂) [lù] - <I>; R 贝 - peníze a složka 各 gè - každý; 1. úplatek, 2. dát dar

赃 (贓, 贓) [zāng] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 庄 zhuāng; 1.krást, drancovat,

2.lup

赅 (賅) [gāi] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 亥 hài; 1.být připraven, 2.být kompletní,

zahrnovat

赈 (贖) [jìn] - složky 尺 - jednotka a 𠂔 - opakovat; dar na rozloučení

赁 (賃) [rèn] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 任 rén; 1.najmout, pronajmout,

2.zjednat nějakou osobu

资 (資) [zī] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 次 cì; 1.majetek; 2.bohatství; 3.zdroje

七画:

赙 (賻) [lài] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 来 lái; 1.věnovat; 2.radit se

賄 (賄) [qiú] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 求 qiú; 1.úplatek; 2.podplatit

賑 (賑) [zhèn] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 辰 chén; poskytovat úlevu, pomoc

賒 (賒) [shē] - <F> ; R 贝 a vpravo <fon.> 佘 shé; 1. koupit nebo prodat na úvěr;

2.vzdálený, nedostupný

八画:

贛 (贛, 贛) [jī] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 十 shí; 1. držet, 2. opatrovat, chránit

赏 (賞) [shǎng] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 尚 cháng; 1. odměna, ocenění,
2. udělit, ocenit, 3. dotace

赋 (賦) [fù] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 武 wǔ; 1. daň, 2. dát, obdarit

贖 [qíng] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 青 qīng; 1. obdržet, 2. vlastnit

賭 (賭) [dǔ] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 者 zhě; 1. sázet na; 2. hazardovat;
3. konkurovat

贖 (贖) [shú] - <I>; R 贝 – peníze, majetek a složka 卖 mài- prodat, zklamat;
1. koupit, vykoupit, 2. výkupné, 3. odčinit

賜 (賜) [cì] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 易 yì; dát, udělit

贛 (贛) [bì] - <F>; trojnásobný radikál 贝, vystupuje i jako fonetikum bèi; být
silný, napínat svaly

贖 (贖) [zhōu] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 周 zhōu; 1. věnovat, 2. charita

贖 (贖) [péi] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 音 pìn; pojistit, zajistit

贖 (贖) [dǎn] - <F>; R 贝 a vpravo <fon.> 炎 yán; být v pořádku

贖 (贖) [gēng] - <F>; R 贝 a nahoře <fon.> 庚 gēng; pokračovat

[cóng] – název taxy, která byla placená menšinami v době dynastie Qing a
Han, nazývána 钱

九画以上:

贖 (贖) [lài] - <F>; R 贝 <fon.> 刺 là; spolehnout se, záviset na něčem/někom

[dàn] – peníze určené k nákupu

贈 (贈) [fèng] - <F>; R 貝 a vpravo <fon.> 冒 mào; *dar pozůstalým, peněžní
výpomoc s výdaji s pohřbem*

贅 (贅) [zhuì] - <I>; R 貝 a složka 敖 áo, která je detrnativem znaku –
procházet se, potulovat se; *1.potulovat se, 2.poklidný, 3.zbytečný,
nadbytečný*

賻 (賻) [fù] - <F>; R 貝 a vpravo <fon.> 專 fū; *zaplatit náklady na pohřeb*

賺 (賺) [zhuàn] - <F>; R 貝 a vpravo <fon.> 兼 jiān; *vydělat*
[zuàn] – *vodit někoho za nos, podvádět*

賽 (賽) [sài] - <F>; R 貝 a nahoře <fon.> 塞 sāi; *1. soutěž, 2. závodit, 3. potýkat
se s něčím*

贖 (贖) [zé] - <F>; R 貝 a <fon.> 臣 yí; *přijmout; 1.nesrozumitelný, 2.hluboký,
silný (např. o pocitu)*

贗 (贗) [yàn] - <F>; R 貝 a nahoře <fon.> 雁 yàn; *1.nepravdivý, falešný,
2.podvod*

贈 (贈) [zèng] - <F>; R 貝 a vpravo <fon.> 曾 céng; *darovat, udělit*

贊 (贊) [zàn] - <P>; složka 𠂔 shēn původně znamenala vstoupit, snaha být první,
později byl přidán radikál 貝, původní význam byl vidět nebo
vidět důležitou osobu, která nese škebli (v té době platidlo) jako
dar ; *1.pomoc, podpora, 2. pomoci*

贊 (贊) [yūn] - <I>; R 貝 a složka 斌 bīn ve významu okrasný, čistý; *milý, příjemný*

贍 (贍) [shàn] - <F>; R 貝 a vpravo <fon.> 詹 shàn; *pomoc, podpora*

贏 (贏) [yíng] - <F>; R 貝 a nahoře <fon.> 嬴 máng; *vyhrát, získat*

贛, (贛) [gàn] - <F>; R 貝 a <fon.> 工 gōng; *název provincie Jiangxi*

3 Radikál OKO

3.1 Význam radikálu OKO v čínské kultuře

Charakteristická vyobrazení očí muže, která se vyskytují na různých figurách, i na takzvaných zvířecích maskách, které zdobily bronzové předměty. Zdroje uvádějí, že dříve bylo oko vyobrazováno jako velká duhovka, protažená linie víčka a silně zdůrazněný vnitřní koutek oka blízko nosu:

Ve 3. století před naším letopočtem, kdy došlo ke standardizaci znaků, byl znak otočen vertikálně a začal se psát rovnými tahy. V dnešní podobě je proto nutné využít fantazii, abychom oko rozeznali. Pro význam *dívat se, vidět* původně byla vyobrazována celá postava s ohromným okem, která stála nebo seděla:

(LINDQVISTOVÁ, 2010: 29)

3.2 Korpus radikálu OKO

目 [mù] - <P> vyobrazení oka; *oko, zrak*

二画:

盯 [dīng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 丁 dīng; *upřeně se dívat, zírat*

三画:

盱 [xū] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 于 xū; *zírat strnule, dychtivě, s otevřenýma očima*

盲 [máng] - <F>; R 目 a nahoře <fon.> 亡 wáng; *slepý, krátkozraký*

四画:

相 [xiàng] - <I>; R 目 a vlevo 木 strom; dívat se na strom nese význam *pohled*,

vzhled

[xiāng] – *vzájemně, jeden druhého*

省 [shěng] - <I>; R 目 a nahoře 少 shǎo – málo, méně; 1.*šetřit*, 2.*vynechat*

[xǐng] – 1.*prohlédnout, prozkoumat*, 2.*navštívit*

眄 [miǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 丐 miǎn; *zírat, mžourat*

[miàn] – *hledět na někoho*

眴 (眴) [kōu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 区 ōu; 1.*hluboké oči*, 2.*potopený*

盹 [dǔn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 屯 tún; *zdřímnout si*

眇 [miǎo] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 少 shǎo; 1.*slepý*, 2.*pokorný*

眊 [mào] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 毛 máo; *tlumený, zmatený pohled*

眈 [dān] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 兮 xī; *zlostně hledět*

盼 [pàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 分 fēn; *doufat, očekávat*

眨 [zhǎ] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 乏 fá; *mrkat*

眈 [dān] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 尤 yín; *civět*

看 [kān] – <I>; R 目 a přes něj 手 ruka; *starat se o někoho, ochraňovat*

[kàn] – *sledovat, dívat se, dávat pozor*

盾 [dùn] - <P> vyobrazení štítu; *ochrana, záštita*

眉 [méi] - <I>; R 目 a nad ním 尸 vlasy; 1.*obočí*, 2.*horní okraj*

五画:

昧 [mò] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 未 wèi; 1.thumený, tmavý, 2. slepý

眈 (var. 视) [shì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 示 shì; pozorovat, prohlížet

眈 (var. 视) [dī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 氏 dī; neostrý zrak

[gǔ] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 古 gǔ; zírat

眈 (眈) [lóng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 龙 lóng; 1.slabý, 2.rozmazaný

[lú] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 卢 lú; zornička

眩 [xuàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 玄 xuán; 1.oslnit, 2. být vynikající, 3.mít

závrat'

眠 [mián] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 民 mín; spát, spánek

眈 [yí] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 台 yí; zaujatě se dívat, zírat

眈 [shěng] - <F>; R 目 a nahoře <fon.> 生 shēng; 1.vada oka, 2.chyba, omyl

眈 [yuān] - <F>; R 目 a nahoře <fon.> 夔 yuàn; 1.oči bez jiskry, 2.rozdmýchat

六画:

眈 [kuàng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 匡 kuāng; okraj oka

眈 [suī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 圭 guī; 1.pronikavý pohled, 2.zaujatě

pozorovat

眈 (var. 眈) [zī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 此 cǐ; oční koutek

眈 [mò] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 眈 pài; vrhat pohledy, zírat

眈 [tiào] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 兆 zhào; 1.zírat, prohlížet, 2.průzkum

眇 [chī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 多 duō; *vada oka, šeroslepost*

睁 (睁) [zhēng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 争 zhēng; *mít otevřené oči, sledovat*

[chòng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 充 chōng 充 – *1.zaspat, 2.odpočnout si*

眯 (眯) [mī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 米 mǐ; *být oslepen, dostat se do oko*
např. prach

[mī] – *úzké oko, přimhouřit*

眼 [yǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 艮 gèn; *1.oko, 2 očko (ve smyslu otvor, díra)*

眸 [móu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 牟 móu; *oko*

七画:

着 (著) [zhāo] - <F>; R 目 a dole <fon.> 者 zhě; *1.tah, krok, 2.trik, trumf*

[zháo] – *dotknout se, přijít do kontaktu*

[zhe] – *vyj. trvání děje nebo stavu*

[zhuó] – *1.dotýkat se, 2.poslat, 3. nosit na sobě*

眷 (睠) [juàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 卷 juàn; *dívat se láskyplně, starat se*

(睠) [shǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 炎 yán; *1.pohlédnout, kouknout se,*
2.třpytivý

睐 (var. 睐) [lài] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 来 lái; *letmo se podívat, mrkat na*
někoho

眇 [shào] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 肖 xiào; *letmý pohled, prolétnout*

睥 [hàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 旱 hàn; *velké, hluboké oči*

睏 [kùn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 困 kùn (zjednodušená forma); *unavený,*

ospalý

睏 [juàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 冏 yuān; *koukat, dívat se úkosem*

睇 [é] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 我 wǒ; *1.pohled, 2.sledovat*

睇 [xī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 希 xī; *1. zírat, 2. toužit*

瞼 (臉) [jiǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 盞 qiān; *oční víčko*

[rún] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 闰 rùn; *cukat, tik*

[jiàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 间 jiàn; *nakouknout*

睇 [dì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 弟 dì; *pohlédnout, dívat se*

皖 [huǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 完 wán; *1. světlý; 2.vzhledný, roztomilý*

鼎 [dǐng] - <P>; vyobrazení stativu, trojnožky; *bronzový kotlík se třemi podstavci*

睷 [suō] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 𥇑 qūn – *mžourat, mhouřit oči*

八画:

督 [dū] - <F>; R 目 a nahoře <fon.> 叔 shū; *1. dohlížet, 2. zast. vojenská hodnost*

睛 [jīng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 青 jīng; *oční bulva, zornice*

睹 [dǔ] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 者 zhě, zhū; *dívat se, pozorovat*

睦 [mù] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 耄 liù; *přátelský, klidný*

陵 [líng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 菱 líng; *dívat se přímo před sebe*

瞄 [miáo] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 苗 miáo; *1.dívat se, 2.mít zájem*

睷 [yá] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 厓 yá; *1.oční koutek; 2. upřeně se dívat*

睫 [jié] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 睫 niè; *oční řasy*

[zhǎn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 斩 zhǎn; *mrkat*

睡 [shuì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 垂 chuì; *spát, dřímat*

睨 [nì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 兒 ér; *hledět zlostně, mhouřit oči*

睚 [suī] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 眦 zhuī, cuī; *1.zaujatě se dívat, 2.nespoutaný*

睥 [bì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 卑 bēi; *dívat se zešikma*

睬 [cǎi] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 采 cǎi; *všimnout si, směřovat pozornost*

睽 [suì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 卒 zú, cù; *jasné, zářivé oči*

碌 [lù] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 碌; *protáčet oči*

九画:

睿 [ruì] - <I>; oko 目, které proniká až na dno hluboké propasti; *1. přesnost a jasnost vnímání, 2.chytrý, prozíravý*

瞅 [chǒu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 秋 qiū; *prohlížet si, zaujatě se dívat*

瞶 [sǒu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 叟 sǒu; *být slepý*

睨 [hóu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 侯 hóu; *sledovat*

睷 (瞷) [lōu] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 婁 lóu; *mrknout, letmo pohlédnout*

睽 [kuí] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 葵 guī; *dívat se upřeně*

眇 [mào] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 眇 mào; *1.dívat se zblízka, 2. krátkozraký*

瞢 [méng] - <I>; dívat se ve tmě, v noci 夕, tato složka byla později vystřídána

radikálem 目; *1.šmouha, 2. rozmazaný*

十画:

瞞 [kē] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 盍 hé, kě; *podřimovat, být ospalý*

瞞 (瞞) [mán] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 瞞 mán; *1.pošilhávat, 2.lhát, držet
něco v temnotě*

瞋 [chēn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 真 zhēn; *zlostně hledět*

[liū] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 留 liú; *dívat se dlouze*

瞎 [jiā] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 害 hài, hé; *1. slepý, 2. lehkomyšlný,
ukvapený, 3. bezdůvodný*

瞋 [míng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 冥 míng; *zavřít oči*

十一画以上:

瞿 [yì] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 毳 yǐ; *tenký povlak oka, šedý zákal*

瞞 [piǎo] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 票 piào; *mrknout, pohlédnout*

瞠 [chēng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 堂 táng; *dívat se, zírat*

瞰 (矚) [kàn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 敢 gǎn; *sledovat, pronásledovat,
shlížet*

瞷 [piē] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 敝 bì; *letmý pohled*

瞵 [shěn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 覃 tán, qín; *pohled, dívat se*

瞭 [liǎo] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 寮 liào; *světlý, čistý (pohled)*

瞧 [qiáo] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 焦 jiao, qiáo; *mrknout, koukat se*

瞬 [shùn] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 舜 shùn; *mrkat*

瞳 [tóng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 童 tóng; *zornice*

瞋 [lín] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 遴 lín; *zírat na někoho*

矚 (矚) [zhǔ] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 屬 zhǔ; *pozorovat, zaměřovat se*

瞪 [dèng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 登 dēng; *široce otevřené oči, zírat*

瞽 [gǔ] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 鼓 gǔ; *1. slepý, 2. hloupý*

矇 [mēng] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 蒙 méng; *oklamat, podvést*

[méng] – *slepota, nejasné vidění*

瞿 [jù] - <I>; pták 隹 s velkýma očima 目; *1.oči dravce; 2. polekaný, rozhlížet se
v panice; (3. ve jméně s výslovností qú)*

瞻 [zhān] - <F>; R 目 a vpravo <fon.> 詹 zhān; *1.hledat, 2.mít respekt*

矚 [jué] - <I>; vidět 目 oči dravce 瞿; *pohled při leknutí*

4 Radikál VIDĚT

4.1 Korpus radikálu VIDĚT

见 (見) [jiàn, xiàn] - <I>; člověk 人 s velkým okem 目; *vidět*

二到五画:

观 (觀) [guàn] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 藿 guàn; *1.vidět, sledovat, 2.vzhled*

甃 [yàn] - <F>; R 见 je zároveň fonetikem jiàn; *místní název*

规 (規) [guī] - <I>; R 见 vidět a složka 夫 manuálně pracovat; *pravidla, předpisy*

觅 (覓, 覓) [mì] - <I>; R 见 vidět a složka 𠃉 zhuǎ - dráp šelmy nebo dravce;

hledat, pátrat

视 (視) [shì] - <F>; R 见 a vpravo <fon.> 禘 shì; *dívat se, sledovat*

覘 (覘) [chān] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 占 zhān; *sledovat, vyzvídat*

览 (覽) [lǎn] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 监 jiàn *dohlížet* je zároveň

determinativem; prohlédnout, uvědomit si souvislosti

觉 (覺) [jiào] - <F>; R 见 a nahoře <fon.> -学 xué; *odpočinek, spánek*

[jué] - *cítit, být si vědom*

[luó] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 尔 ěr; *detailní, konkrétní*

[sì] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 司 sī; *podívat se, kouknout*

六画以上:

覘 (覘) [jì] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 己 jǐ; *dychtit, toužit*

[jiàn] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 舟 zhōu; *válečná loď, námořní plavidlo*

覡 (覡) [xí] - <I>; vidět 见 čaroděje 巫; *čaroděj*

[jìng] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 青 qīng; *nastrojít se, nalíčit*

覡 (覡) [dí] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 卖 mài; *1.vidět, 2.tváří tvář*

覡 (覡) [tiǎn] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 典 diǎn; *stydět se, ztrapnit se*

覡 (覡) [yú] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 俞 yú; *silně toužit, dychtit*

覡 (覡) [gòu] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 葑 gòu; *nečekaně potkat, narazit na někoho*

覡 (覡) [jìn] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 堇 jīn; *majestátní obecenstvo*

覡 (覡覡) [qù] - <F>; R 见 a vlevo <fon.> 虚 qū; *dívat se, vyzvídat*

[guī] – *arch. hliněný vaříč se třemi podstavci*

5 Radikál SÍŤ

5.1 Význam radikálu SÍŤ v čínské kultuře

„V rybářských vesnicích se ryby často lovily pomocí dlouhé vlečné sítě, která se položila kus od břehu a postupně se zatahovala ze všech stran, až v ní úlovek uvázl jako v pytlí.“ (LINDQVISTOVÁ, 2010: 75) Stejným způsobem se na mnoha místech ryby loví i v dnešní době. Tyto sítě se hodily pro lov v mělkých jezerech, řekách a rybnících, kde je dno bez kamenů, o které by se síť mohla zachytit. Podobné sítě se používaly už v neolitu, i když není známo, jak vypadaly, protože byly vyráběny z rostlinných materiálů a ty vlivem času zetlely. „I jednoduché znaky však podávají docela dobrý obraz toho, jak byly kdysi sestrojeny. Některé znaky – předchůdci znaku rybolovu, zobrazují síť, do níž se chytá velká ryby, dvě ruce drží podobnou síť vlečné sítí.“

(LINDQVISTOVÁ, 2010: 75)

Zachovaly se důkazy, že existovaly různé druhy sítí. Používaly se totiž nejen k rybolovu ale i k lovu. *„Některé znaky na věštebných kostech nenapodobují rybářské sítě, které jsou nám známé, ale spíše nějaké konstrukce z tyčí, které přehrazovaly vodní tok nebo stezku, aby ryby či jiná zvíř nemohla uniknout. Jiné připomínají vrše, spletené z vrbového proutí či bambusu. Proud vnese rybu do vrše a ona se nemůže dostat ven.“ (LINDQVISTOVÁ, 2010: 75)*

Znak pro síť, který připomíná skutečnou rybářskou síť, je velmi starý, ale v poslední době se opět začal používat. V době Han se tento znak psal jiným, daleko složitějším způsobem, který přetrval až do r. 1956, kdy se oživila jeho původní forma. To můžeme brát jako důkaz toho, jak názorné a dobře použitelné staré znaky jsou. (LINDQVISTOVÁ, 2010: 75 - 77)

5.2 Korpus radikálu SÍŤ

网 𦉳 𦉴 [wǎng] - <P>; zobrazení rybářské sítě; nazýván 四字部, modifikoval

se do podoby 𦉳 při umístění v horní části znakového pole

三到八画:

罗 (羅) [luó] - <I>; R 𠃉 síť, která se večer za soumraku 夕 vytahovala z vody;

sbírat, shromážďovat

罟 [fú] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 不 bù; *zast. výraz pro síto*

罚 [fá] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 讞 yán; *trest, pokuta*

罡 [gāng] – název hvězdy

罢 (罷) [bà] - <I>; R 𠃉 síť, od které někdo odchází 去; *přestat, skončit, vzdát se*

罟 [gǔ] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 古 gǔ; *síť, smyčka*

罟 [jū] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 且 jū; *síť na chytání králíků*

罟 [gū] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 瓜 guā; *dlouhá rybářská síť*

罟 [guà] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 圭 guī; *špičatý nefrit*

罟 [juàn] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 罟 yuān; *1.svázat, pověsit, 2.síť na ptáky*

罟 [fú] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 孚 fú; *síť na chytání ptáků*

[lì] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 言 yín; *nadávat, klít, zlořečit*

署 [shǔ] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 者 zhū; *kancelář, úřad*

罟 [zhì] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 直 zhí; *1.umístit, položit, 2.koupit*

罟 [yù] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 或 yù; *vlečná síť (drátěná)*

罟 [yǎn] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 奄 yǎn; *1.rybářská síť, 2.obklad*

罪 [zuì] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 非 fēi; *zločin, hřích, vina*

罟 [zhào] - <F>; R 𠃉 a dole <fon.> 卓 zhuō; *koš na chytání ryb*

[shǔ] – stát v dynastii Zhou, dnešní Chendu, Sichuan

六画以上:

罴 (罴) [pí] - <F>; <fon.> 罴 bà; *medvěd*

罾 [nǎn] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 南 nán; *rybářská síť*

罴 [sī] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 思 sī; *dřevěná síť, koš*

罴 (罴) [fá] - <I>; trest 罴 za způsobenou škodu 罴; *uložit trest*

罵 (罵) [mà] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 馬 mǎ; *1. vynadat, 2. zneužít*

罾 [liǔ] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 留 liú; *rybářská síť*

[sù] ve slově lùsù – *poklesnout, svěsit*

[lù] *malá rybářská síťka*

罹 [lí] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 惟 wéi; *smutek, zármutek*

罴 [wèi] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 尉 wèi; *ptačí síť*

羈 (羈) [jī] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 革 jí; *1.umírnit, kontrolovat, 2.zvířecí*

ohlávka

罴 [jī] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 隄 ruì ; *vlněná deka*

罾 [tóng] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 童 tóng; *síť na chytání ptáků*

罴 [zēng] - <F>; R^{mn} a dole <fon.> 罴 zēng; *velká síť ve tvaru čtverce*

[bì] – trojnásobný R^{mn} a <fon.> 大 dà; *být naštvaný, zuřit*

[juān] – *osvobodit, zahodit*

6 Analýza zpracovaných znaků

6.1 Analýza etymologická

Jak bylo řečeno v úvodu práce, znaky lze rozdělit do šesti kategorií podle způsobu jejich vzniku a vývoje. Znaky zpracované v korpusu jsou vždy zařazeny právě do jedné z těchto kategorií. Následující tabulka znázorňuje, jaké mají tyto kategorie zastoupení v jednotlivých skupinách znaků podle radikálu, který obsahují.

	Radikál ŠKEBLE	Radikál OKO	Radikál VIDĚT	Radikál SÍŤ
Fonogram	52 (67 %)	94 (90 %)	13 (57 %)	25 (69 %)
Ideogram	16 (21 %)	7 (6 %)	4 (17 %)	3 (8 %)
Piktogram	5 (6 %)	3 (3 %)	-	1 (3 %)
Celkem	78	105	23	36

Tabulka 1: Poměr znaků ve znakových kategoriích

Z tabulky vyplývá, že největší zastoupení znaků má ve všech případech kategorie fonogramů. U znaků s radikálem ŠKEBLE tvoří fonogramy 58 % z celkového počtu znaků v této skupině. Ideogramy potom představují 21 % a piktogramy 6 %. U znaků s radikálem OKO jsou poměrová čísla u fonogramů 88 %, ideogramů 6 % a piktogramy tvoří pouze asi 3 %. U zbývajících radikálů jsou poměrová čísla obdobná. Fonogramy tvoří 73 % všech znaků s radikálem VIDĚT, ideogramy pak asi 17 %. U znaků s radikálem SÍŤ fonogramy zastupují 72 %, ideogramy přibližně 8 % a piktogramy představují zanedbatelná 3 %.

Z celkového počtu analyzovaných znaků tvoří fonogramy přibližně 76 %, tedy většinu. Ideogramy a piktogramy pak společně tvoří zbylou část sledovaných znaků.

V několika případech se mi nepodařilo identifikovat jednotlivé složky znaku, proto jsem nemohla určit, jestli znak ovlivňují fonologicky nebo sémanticky, a tudíž jsem je ani nemohla zařadit do žádné z kategorií. Tyto znaky tvoří asi 7 % všech uvedených znaků. Právě tyto případy způsobují možné nesrovnalosti mezi procentuálním vyjádřením jednotlivých kategorií a celkového počtu znaků ve skupině. Na výsledky analýzy by ale tyto znaky neměly mít výrazný vliv.

6.2 Analýza grafická

Ve znakovém poli mohou být jednotlivé složky znaku rozmístěny různými způsoby. Ani jednotlivé radikály nemají pevně stanovenou pozici. Lze konstatovat, že u znaků s horizontálním uspořádáním má většinou radikál pozici vlevo a např. fonetikum vpravo, ale ani to není pravidlem. Každý z radikálu, které ve své práci zpracovávám, se ve znakovém poli vyskytuje v jiné pozici. Následující tabulky ukazují, jaká pozice je pro jednotlivé radikály nejčastější.

RADIKÁL 贝	Počet znaků	Podíl v %
Vlevo	35	45 %
Dole	33	42 %
Ostatní	10	13 %

Tabulka 2: Pozice radikálu ŠKEBLE

RADIKÁL 目	Počet znaků	Podíl v %
Vlevo	81	77 %
Dole	17	16 %
Ostatní	7	7 %

Tabulka 3: Pozice radikálu OKO

RADIKÁL 见	Počet znaků	Podíl v %
Vpravo	19	83 %
Dole	3	13 %
Ostatní	1	4 %

Tabulka 4: Pozice radikálu VIDĚT

RADIKÁL 冫	Počet znaků	Podíl v %
Nahoře	35	97 %
Ostatní	1	3 %

Tabulka 5: Pozice radikálu SÍŤ

Radikál ŠKEBLE se téměř ve stejném počtu případů vyskytuje jak vlevo, tak v dolní části znakového pole. V několika případech je radikál umístěn v levém nebo pravém dolním rohu. Těchto případů je ale v celkovém počtu zkoumaných znaků pouze malé množství. Jsou řazeny do skupiny „ostatní“ a zaujímají poměrnou část okolo 13 %. Mezi těmito případy je např. znak 巛 bì, který se skládá z trojnásobného radikálu škeble 貝.

Radikál OKO se ze 77 % nachází v levé části znaku. V několika případech, které tvoří přibližně 16 % z celkového počtu znaků s tímto radikálem, jej můžeme najít v dolní pozici. 7 %, která jsou uvedena u pojmu „ostatní“, tvoří zejména postavení radikálu v horní části znaku. V jiných pozicích se téměř nevyskytuje.

Radikál VIDĚT se z 83 % nachází v pravé pozici. Ve třech případech zkoumaných znaků stojí v dolní části znakového pole. Jsou to znaky 覓 mì, 覺 jiào a 覽 lǎn. Pouze v jednom případě má jinou pozici a to v pravém horním rohu ve znaku 覓 guī.

Radikál SÍŤ se téměř ve všech případech vyskytuje v horní části znakového pole. Jedinou výjimkou je znak 冫 juān, kde je radikál v pravé horní části znaku.

6.3 Analýza sémantická

Přestože je sémantická analýza v malé míře ovlivněna subjektivním dojmem, podává prvotní nástin toho, jak význam jednotlivých radikálů souvisí s významem celého znaku. Ne ve všech případech totiž radikál plní funkci determinativu. Význam znaku potom nese některá z dalších složek.

Následující tabulka obsahuje celkový počet znaků ve skupinách podle radikálů, počet znaků, jejichž význam je ovlivněn daným radikálem, a poměrné zastoupení těchto znaků ve skupině.

	Počet znaků*	Celkový počet	Podíl v %
Radikál ŠKEBLE	47	78	60 %
Radikál OKO	86	105	82 %
Radikál VIDĚT	10	23	43 %
Radikál SÍŤ	25	36	69 %

Tabulka 6: Sémantická souvislost

* počet znaků, jejichž význam je přímo ovlivněn použitým radikálem

Největší vliv z pohledu sémantiky znaku má radikál OKO. Celkových 82 % znaků, jež tento radikál obsahují a jejich význam s ním souvisí, je naprostá většina. Znaky v této skupině lze rozdělit do několika podskupin, které mají téměř totožný význam. V jedné z nich by byly znaky s významem *upřeně, zaujatě se dívat, zírat*, kde příkladem mohou být znaky: 眈 dān, 眈 mò, 眈 suī, 眈 yí, 眈 tiào, 眈 xī, 眈 yá, 眈 chǒu, 眈 kuí, 眈 chēng nebo 眈 lín. Obecně řečeno, téměř všechny znaky ze zmíněných 82 % vyjadřují nějaký způsob pohledu nebo popis, jak oko při určitém pohledu vypadá.

Naopak je tomu v případě radikálu VIDĚT, kde souvislost s významem radikálu nese pouze 43 % zkoumaných znaků.

Výsledky sémantického výzkumu zbylých dvou radikálů jsou podobné. Radikál SÍŤ významově ovlivňuje znaky z 69 %. Tuto část tvoří různé druhy sítí, např. : 罍 gǔ, 罍 jū, 罍 gū, 罍 fú, 罍 yù, 罍 yǎn, 罍 nǎn, 罍 liǔ, 罍 wèi, 罍 zēng a další. A radikál ŠKEBLE z 60 %, kde determinativní funkci radikál plní zejména v ideogramech. Ty mají ve skupině znaků s radikálem ŠKEBLE největší zastoupení, viz etymologická analýza. Příkladem by mohl být znak 贵 guì, kde složky koš a škeble (peníze), kterých je plný, vyjadřují vysokou hodnotu, vzácnost. Nebo znak 贾 gǔ, kde škeble opět vyjadřuje bohatství a složka 冫 xǐ příkrývku, je ideogram obchodníka, který má cenné věci pod příkrývkou. Význam znaku je obchodník nebo obchodovat.

6.4 Analýza fonologická

Tato analýza se týká pouze jedné části znaků a to fonogramů. Ty totiž tvoří většinu ve všech zkoumaných skupinách znaků. Následující tabulka nám dá představu o tom, jakou část ve skupině znaků fonogramy zabírají. Tabulky, které následují, jsou pak analýzou znaků opět rozdělených podle jednotlivých radikálů. Při této analýze jsem sledovala, do jaké míry se shoduje výslovnost fonetika se čtením celého znaku. Možné shody jsou ve finále, iniciále, tónu nebo všech těchto prvcích. Existují případy, kdy shoda není v žádném z těchto prvků.

	Počet fonogramů	Celkový počet	Podíl
Radikál ŠKEBLE	52	78	67 %
Radikál OKO	94	105	90 %
Radikál VIDĚT	13	23	57 %
Radikál SÍŤ	25	36	69 %

Tabulka 7: Poměr fonogramů ve znakových skupinách

貝	IFT	IF	IT	FT	I	F	T	0
Počet	11	12	2	2	4	11	6	4
Podíl	21 %	23 %	4 %	4 %	8 %	21 %	11 %	8 %

Tabulka 8: Fonologická analýza radikálu ŠKEBLE

目	IFT	IF	IT	FT	I	F	T	0
Počet	35	18	1	6	3	10	10	11
Podíl	37 %	19 %	1 %	6 %	3 %	11 %	11 %	12 %

Tabulka 9: Fonologická analýza radikálu OKO

見	IFT	IF	IT	FT	I	F	T	0
Počet	4	3	-	2	-	1	1	2
Podíl	31 %	23 %	-	15 %	-	8 %	8 %	15 %

Tabulka 10: Fonologická analýza radikálu VIDĚT

𠃉	IFT	IF	IT	FT	I	F	T	0
Počet	9	5	1	-	2	3	3	2
Podíl	36 %	20 %	4 %	-	8 %	12 %	12 %	8 %

Tabulka 11: Fonologická analýza radikálu SÍŤ

Vysvětlivky:

IFT – shoda v iniciále, finále i tónu

IF – shoda v iniciále a finále

IT – shoda v iniciále a tónu

FT – shoda ve finále a tónu

I – shoda iniciál

F – shoda finál

T – shoda tónu

0 – odlišná iniciála, finála i tón

Ze zpracovaných tabulek vyplývá, že téměř ve všech skupinách zabírají největší část znaky, kde se fonetikum a výslovnost znaku shodují v iniciále, finále i tónu. Ve všech skupinách znaků tato shoda představuje více než 30 % z celkového počtu fonogramů v dané skupině, kromě znaků radikálem ŠKEBLE, kde tato shoda tvoří pouze asi 21 %. V této skupině má největší zastoupení shoda v iniciále a finále, a to 23 %, což z ní činí druhou nejpočetnější shodu v ostatních pozorovaných skupinách. Pokud se výslovnost znaku shoduje s fonetikem pouze v jednom prvku, je to nejčastěji ve finále nebo tónu. Shody v iniciále se vyskytují jen u malého počtu zkoumaných znaků. Překvapivým výsledkem fonologické analýzy může být poměrně velké množství případů, kdy čtení znaku má s fonetikem nulovou shodu. Tyto případy tvoří přibližně 11 % z celkového počtu fonogramů všech analyzovaných znaků.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vypracovat analýzu části čínského znakového písma a podat k ní ucelený výklad. Jako předmět analýzy jsem si vybrala radikály 贝 ŠKEBLE, 目 OKO, 见 VIDĚT a 𠃉 SÍŤ na základě jejich grafické a sémantické podobnosti. Znaky, které tyto radikály obsahují, byly vybrány a seřazeny podle slovníku *Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典 – Slovníku moderní čínštiny*. V práci je několik případů znaků, které se mi nepodařilo získat v elektronické podobě, byly tedy do práce vepsány rukou.

V této práci lze vymezit dvě části. Tou první je část teoretická, která se opírá zejména o prostudované zdroje. Podává stručný přehled o čínském písmu obecně, o jeho vývoji a současné podobě. Definiuje pojmy, s nimiž jsme se následně setkávali v celé práci. Stěžejní je potom část druhá – praktická. Tu tvoří korpusy znaků rozdělených do skupin podle jednotlivých radikálů. U každého znaku, pokud to bylo možné, jsem uvedla jeho tradiční formu, přepis v transkripci pinyin, český ekvivalent a zařazení do jedné ze znakových kategorií. U několika znaků se mi nepodařilo rozeznat jednotlivé složky a tedy ani určit jejich etymologii. Tyto znaky nemohly být následně využity v některých analýzách, které tvoří závěrečnou část práce.

V první analýze jsem zkoumala vybrané znaky z pohledu jejich etymologie. Výsledky analýzy potvrdily tezi, že fonogramy zastupují největší část čínských znaků. V souboru všech zkoumaných znaků tvoří přes 76 %. Většinu zbylých znaků tvoří ideogramy, piktogramy zaujímají pouze malé procento a ostatní kategorie se téměř nevyskytly.

V grafické analýze jsem zjistila, ve které části znakového pole se jednotlivé radikály nejčastěji vyskytují. Každý z nich má typickou pozici, ve které se objevuje ve většině případů. U radikálu ŠKEBLE jsou dvě nejčastější pozice vlevo a dole ve znakovém poli, v obou případech je tento výskyt okolo 30 %. Pro radikál OKO je typická pozice vlevo, ve které se vyskytuje v 81 %, pro radikál VIDĚT je to naopak pozice pravá, která tvoří 83 %. Nejjednoznačnější postavení má radikál SÍŤ, který se vyskytuje v horní části znaku v 97 %.

Dalším předmětem výzkumu byla stránka sémantická. Z celkového počtu analyzovaných znaků radikál ovlivňuje význam celého znaku v 69 % případů.

Závěrečnou částí byla analýza fonologická, jež se týkala pouze fonogramů, u kterých jsem zkoumala shodu mezi fonetikem a čtením celého znaku. Výsledky ukázaly, že celková shoda, tedy v iniciále, finále i tónu, má poměrně vysoký výskyt. V souboru všech fonogramů uvedených v této práci tvoří asi 32 %. Další nejčastější shody jsou pak v iniciále a finále nebo pouze ve finále či tónu.

Výsledkem této práce nejsou obecně platná pravidla, která by mohla být aplikována na celý soubor čínského znakového písma, avšak bylo zajímavé zkoumat různé jevy na menších skupinách znaků rozdělených podle radikálů, porovnávat je a vyvozovat dílčí závěry.

Anotace

Jméno a příjmení:	Nina Cimbálníková
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Radikál ŠKEBLE a OKO
Vedoucí práce:	Mgr. David Uher, PhD.
Počet příloh:	1
Klíčová slova:	radikál škeble, radikál oko, radikál vidět, radikál síť, korpus, etymologie, fonogram, fonetikum, ideogram

Cílem mé bakalářské práce bylo sestavit přehledný soubor znaků, které obsahují radikály „ŠKEBLE“, „OKO“, „VIDĚT“ nebo „SÍŤ“. Znaky jsem uváděla tak, jak byly řazeny ve slovníku *Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典 Slovníku moderní čínštiny*. Přesto, že jsou v korpusové části uvedené i tradiční formy znaků, pro výsledky analýzy jsem využívala pouze znaky zjednodušené. Kromě tradiční formy je u každého znaku uvedena výslovnost, český ekvivalent a zařazení znaku do jedné ze znakových kategorií. Po sestavení korpusu jsem zpracované znaky mohla začít analyzovat. Zkoumala jsem je z pohledu etymologie, kdy jsem vyjádřila poměrné zastoupení jednotlivých znakových kategorií, dále z pohledu grafiky, tj. dle umístění radikálu v grafickém poli znaku, sémantiky, kdy jsem se zaměřovala na to, jakou měrou radikál ovlivňuje význam znaku, a konečně z pohledu fonologie, kdy jsem zkoumala, v kolika prvcích se shoduje fonetikum s výslovností celého znaku. Z těchto analýz jsem potom vyvodila závěry jak pro jednotlivé skupiny znaků, tak obecně.

Annotation

First name and surname:	Nina Cimbálníková
Name of faculty and department:	Faculty of Arts, Department of Asian Studies
Name of thesis:	Radical SHELL and EYE
Supervisor:	Mgr. David Uher, PhD.
Number of supplements:	1
Key words:	radical shell, radical eye, radical see, radical net, corpus, etymology, phonogram, phonetic, ideogram

The aim of my bachelor thesis was to build a field of all the Chinese characters containing the radical SHELL, EYE, SEE and NET. Characters are arranged in the same order as in *Xiandai Hanyu Cidian* 现代汉语词典. For every character is entered its traditional form, pronunciation, Czech equivalent and inclusion into one of the character categories according to the etymology. After putting the corpus together, I started with the analysis. I explored the character's etymology, there I included them to one of the character categories, graphic, where I described their location in the graphic field, semantics, where I search a relation between the radical and the meaning of the character and at last phonological analysis, which speaks about the consensus between the phonetic and the phonogram. Finally, I deduced conclusions based on what I had explored. I also tried to find a general context.

Seznam použité literatury

Monografie

KANE, Daniel. *Knížka o čínštině*. Desert Rose, 2009.

KUČERA, Ondřej a kolektiv. *Učebnice čínských znaků I*. Olomouc, Univerzita Palackého, 2005.

LINDQVIST, Cecilia. *Říše čínských znaků*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

VOCHALA, Jaromír; NOVÁK, Miroslav; PUCEK, Vladimír. *Úvod do čínského, japonského a korejského písma I – Vznik a vývoj*. Praha, SPN, 1989.

LI, Leyi. *Evolutionary illustration of chinese characters*. Beijing Language and Culture University Press, 2000.

ŠVARNÝ, Oldřich. 'Vývoj a možnosti znakového písma' In *Kulturní tradice Dálného východu*. Praha: Odeon, 1980. 139-182.

MICHALÍKOVÁ, Zuzana. *Manuální radikály v čínském znakovém písmu*. Olomouc, 2011. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

Slovníky

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice, Leda, 2007.

Xiandai hanyu cidian 现代汉语词典 Slovník moderní čínštiny. Beijing, Shangwu yinshuguan, 2008.

WILDER, G.D., INGRAM, J.H. *Analysis of chinese characters*. New York, Dover Publications, 1974.

WIEGER L. *Chinese characters*. New York, Dover Publications, 1965.

Internetové zdroje

<http://www.yellowbridge.com>

<http://www.zhongwen.com>

<http://www.mdbg.net>

<http://www.smarthanzi.net>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Poměr znaků ve znakových kategoriích	38
Tabulka 2: Pozice radikálu ŠKEBLE	39
Tabulka 3: Pozice radikálu OKO	39
Tabulka 4: Pozice radikálu VIDĚT	40
Tabulka 5: Pozice radikálu SÍŤ	40
Tabulka 6: Sémantická souvislost	41
Tabulka 7: Poměr fonogramů ve znakových skupinách	42
Tabulka 8: Fonologická analýza radikálu ŠKEBLE	43
Tabulka 9: Fonologická analýza radikálu OKO	43
Tabulka 10: Fonologická analýza radikálu VIDĚT	43
Tabulka 11: Fonologická analýza radikálu SÍŤ	43